

Излази сваке седмице
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредниш-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА

Цена је. листу:
на годину 4 фор
на по године . . . 2 „
на три месеца . 1 „
за Србију годишње 5 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ ОГЛАСЕ
КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

МОЛБЕ ЗА ДОЗВОЛУ ЗА ЖЕНИДБУ.

Велики жупан жупаније пожежке г. Иван Варди-
јан издао је под бр. 2331. следећу наредбу на об-
штинска поглаварства:

„Још пре неколико времена било је полечење же-
нитбене дозволе по изузетку за молећег сељака са
изванредним трошковима и знатним жртвама скопчано.
Нерачунајући амо трошак биљег за молбеницу, пар-
хијску извесницу и грунтови извадаг, имао је сељак
још многоврстних других терета подносити, јер ту је
било људи, који су такве случајеве сматрали најбо-
љим згодама, на недопуштен начин користити се,
те из бедног сељака измусти што већи пробитак буди
у новцу, буди у материјалу.

Подписана ова кр. поджупанија увиђајући злоупотре-
бе, које су се баш при таквим пословима одома-
ћиле биле, те желећи и онако претерећеном сељаку
што је могуће само олакшати, поједностручила је тај
по сељака толиким трошковима скопчани посао, при-
мајући у записник дотичне молбе за женитбене до-
зvole, и дајући од поджупанијског лечника прегле-
дати оне особе, које се у таквом случају по посто-
јећим прописима прегледати имају. Тим је већ са
сељака скинут онај трошак, који би носити имао, да
је молбеницу од које треће особе начинити дати мо-
рао, и да је лечника за прегледање особа посебце
наградити имао.

Ту олакшицу могла је ова кр. поджупанија сељаку
прибавити само тим начином, да је себи знатни по-
сао напртила, за обављење којег мора многе радне
силе и времена потрошити.

Али и ту добру нагану и збиља пожртвовно на-
стојање ове кр. поджупаније наумили су некоји по-
једини у број централних чиновника неспадајући
људи из себичних разлога осујетити лажним обећа-
њима и излишним саветима примамљујући неуре се-
љаке, као да ће им они тобоже замољену изнимну же-
нитбену дозволу изнеспловати, или бар решење до-
тичне молбе поспешити. Разлог таквом ваљену није
други, него неурошћу сељака користити се и из њега
што је могуће само измусти. Та удешена злоупотреба
гони ову краљевску поджупанију за темељито изко-
ренење тога нереда одредити следеће:

То општин. поглаварство има ће одмах, како овај
налог прими свестрано свеобщтега знања и равнања

ради обнародовати и од месних енезова прогласити
дати, да се молбе за положење изнимне женитбене
дозволе примају бесплатно код кр. ове поджупаније
у записник где се бесплатно и лечника визитација
ради прегледа дотични особа у записник увршћује,
а дотични молитељи да се имаду само уторником и
петком тога ради код ове кр. поджупаније предста-
вити. Тим начином немају сељаци никакових трош-
кова, осим оних за набаву потребити биљег носити.
Свако обећање, да ће когод замољену дозволу изно-
словати или решење дотичне молбе поспешити, нека
сматрају само измишљотином, која не циља на ино,
него штогод из њих измамити, с тога нека се недају
заслепљавати таквим обећањима, јер могу уверени
бити да их дотични само из тога разлога чине,
да неурога сељака преваре и из њега какво мито
или поклон у своју корист измузу. Сваку помоћ или
обавест, коју би молитељи таквих изнимних женит-
бених дозвола или у буди којем другом предмету на-
рочито пак деобном и свим осталим предметима же-
љели имати, нека потраже код кр. ове поджупаније,
која ће увек спремна бити, да праведним њиховим
жељама удовољи, или им потребиту обавест бесплатно
даде, пак управо зато нетреба ова кр. поджупанија
никаких посредника, нити ће какове посреднике
трпити, те ће такве одлучно одбити, што год до
њезина знања дође и мититеља и мићеника казнити.

Коначно се још томе општ. поглаварству налаже,
да женитбене дозволе, који му у сврху уручења мо-
литељима достављене буду, одмах дотичним уручи,
јер је кр. овој поджупанији дошло до знања, да се
је кадкада завлачењем уручења упутних дозвола,
гадна шпекулација на кесу неурога сељака терала што
сада за увек престалим се сматрати има.

У Пожеги 4. октобра 1875.

Кр. поджупанија.
Велики жупан.

Горња наредба заиста на добро смишља, али неће
испасти онако како се жели, нарочито још су тиме
отворена лекару врата. Он ће увек наћи, да су оне
особе здраве, које нису пре код њега биле, него су
на визитацију отишле; једно бар уштеђено је на мол-
беницама и то је ипак добит така, да сељаци имају
бити благодарни жупанији пожешкој а и друге жу-
паније ваљало би на ову да се угледе. У.)

ЛУКА ВУКАЛОВИЋ

написао Јово Накиновић.

Херцеговина је земља у коју је сада све Српство очи упрло. Уверенисмо с тога, да се сада најрадије слуша реч о њојзи а нарочито о јунацима њезиним, те држимо да ћемо учинити по вољи читаоцима овога листа ако прештампамо из 116. Летописа животопис Луке Вукаловића.

„У Херцеговини у требињском кадилуку — нахији под високом планином „Јастребицом“ савило се између крша и висова знаменито село Зубци.

Ово село граничи од сјевера: Корјеница и град Клобук; од истока граница црногорска; од југа Конавље, аустријска граница; од запада Шума и Попово.

Земљиште је већом чести кршевито, равнице ће бити сат хода дуљине а полсата ширине, али је већи дио исте обрастао шумом, тако да посве мало има поља за орање, него народ сеје жито и сади кромпир и кунус по процоли између крша.

У овом селу има око 300 кућа, раздељених на племена — братство. — Куће су све саграђене од камена, а покривене плочом или сламом.

У Зубци има пет цркви и то: св. Ђорђа на брегу ниже Вукаловића кућа, св. Спас на равници међу Кољским и Ублима; св. Петка на сред поља под куће Стајића; св. Госпођа (успеније) ниже кућа Даниловица и св. Илија више Бревеника.

У овом селу бити ће око 4000 душа, све чистог Србина православне вјере. Народ је здрав виђен и угледан, па и ако није изображен, али је бистар хитар и јуначан.

Зубци, као и остали Срби херцеговачки, живе просто највиша им је храна: кромпир, кунус, млеко и сир. Меса једу само о крстном имену, сватби и ове-

ћим празници. Одело им је обично херцеговачко; фес са саруком, бјелача од домаћег сукна, гаће широке, докољенице чарапе и опанке, а за пасом ханджар, кубура или леденица, о рамену шарга или шишана, цевердан, а огртач сура струка. Женске носе: на глави белу мараму (крпу), мрчину, зубун, опрегљачу, чарапе и опанке; дјевојке пак носе на глави црвени фес, а повисе њега бијелу мараму, кад се удаду скину фес, а метну неки виенац, те се по овом разликује девојка, млада и жена.

Сви листом Зубци баве се сточарством и тиме се издржавају.

Зубци су од старина били у пола независни, они су имали обћинску слободу и самоуправу, народ је бирао главаре, а турска би их власт признала и потврдила. Изабрани главари управљали би са селом, побирали харач и предавали Турцима, а ови се нису ни у што пачали.

Овако је ово село живјело све док се није појавио Омер-паша у Херцеговини 1852 године.

У Зубци готово свагда су били главари од братства Вукаловића, који су се одликовали поштенем владањем, ватреним родољубљем постојношћу и јунаштвом, тако, да су код народа стекли толико повјеренја и уваженја, да је цио народ сматрао као да братство Вукаловића има неко наследно право на старјешинство, те су Зубци вазда бирали својега врховнога главара — кнеза — из племена Вукаловића.

У овом дакле селу и од ове породице родио се гласовити јунак, славни војвода херцеговачки, Лука Вукаловић, лицем на Лучин дан 1823 године.

(Наставиће се.)

СЛИКЕ СА БОЈИШТА ХЕРЦЕГОВАЧКОГ.

„Зашто ви сечете вашим непријатељима главе, а зашто још и носеве?“

Тако је запитао извештач једних новина вође усташке после битке на Главскоме.

Војвода црногорски Пеко Павловић узе да одговори на то у место попа Мила, који је вазда готов кад треба коме шта одговорити. „А да како си ти господине кад си у рату био убијао твоје непријатеље?“ Запита Пеко извештача, који је био аустријски официр.

„Ја сам нисам ни једног непријатеља убио, али моји су солдати или пуцали на непријатеља или ударали на њих бајонетима.“ То беше одговор извештачев.

Па како су они убијали?

„Рекох ти тим што су непријатеља ударили из пушке или га проболи.“

Пеко Павловић на смеши се и околина његова развуче уста, а они подаље прснуше у смеј.

„Убијен је непријатељ само онда, кад му је глава одсечена, из пушке ударени или прободени непријатељи само су рањени, али нису убијени.“ Ово је одговорио Максим Бачевић.

„Та главно је учинити да непријатељ није више за бој.“

Ту ће поп Миле додати: „Није господине, ко је рањен може сутра оздравити па ме убити. Само кад сам ја њега убио не може он мене убити, а убијен је онда, кад му у својој руци држим одсечену главу.“

„Добро, али нашто је онда сећи људма носеве. Код нас, скоро у читавој Европи, међу паметни људима то је гадно.“

Код речи „паметни људи“ насмеја се војвода Бачевић с презрењем.

„Господине, наши људи не могу по читав дан носити уза се одсечено главе, али дружина мора видети које и колико је непријатеља убио? Само онај зоји је највише непријатеља потукао то је јунак, а

јунак може само вођа бити. Како је пак тешко на далеко носити главу једну или и више, то морају борци бар носеве од одсечених гласа показати. Колико је носева толико глава толико и убијени непријатеља.“

„Дакле ви несечете носеве и онима који су само рањени?“ „Али господине, та ти си чуо, да они који су рањени још нису убијени. Шта би нам вредило рањенику само нос одсећи, за неко доба, ево ти га

опет на нас. Најпре главу па онда нос доле. Само онда знамо да је један Турчин мање.“

Колико је мален број Херцеговаца према Турцима чудо би било кад би ови у ноге и сачмом ударили. Та тако ни полиција неради, кад растерује раденике. који ишту праведну заслугу своју, од куд да се иште од Херцеговаца блажије поступање. Ово саопштісмо да се сазна, што је многи читалац рад био знати.

О ВЕЧЕРЊОЈ ШКОЛИ.

Како ће се сваки брат радеониџа а нарочито пољоделац за мало времена са свим кући пристранити да зимује и да своје телесном напрезању одмора даде, што га је преко лета имао радећи своје мило земљиште за одвећ нужно налазим, да то време брат пољоделац вечерњој школи поклони стога, што се већ мало по мало у нашим трговинама нове метричке мере увађају и како ће иста од 1. јануара 1876 год, сасвим у живот ступити. тако, да се нико са старом мером у куповини и продавању робе и разних других производа послужити не може, то ми по дужности стоји о вечерњој школи коју али искрену реч прозборити.

Брате Србине! Мучио си се целога пролећа, лета и јесени на своје земљишту више гладан и жедан него нарањен и напојен и више ноћи неиспаван. Зашто? Дању те мучи сунчева топлота и претешки рад ноћу пак кад се смириш да отпочинеш претешка кућевна брига; непрестано мислиш, како ћеш свој посао посвршивати, како ћеш да учиниш као старешина у кући малом и великом, младом и старом право, бориш се са мислима, ако си што прошлог дана продао, да те купац није преварио и то тако траје све дотле док и зора не забели, пак се онда опет од истих мисли отстраниш и посао на ново предузмеш. Да те нико превари, да несумњаш о томе нужна ти је преко зиме вечерња школа, да је прилежно похађаш.

Дошла је и зима поорао си и посејао јесење усеве, обро си винограде и кукурузе, и то главне послове си посвршивао; задовољним се налазиш што ти је Бог милост ту учинио, да си потпуно кадар његовој милости и доброты благодарити; шта ти дакле сад друго преостаје него то, да се телесно а доиста и душевно одмориш. По довољном одмору употреби то време за вечерњу школу.

Љута зима наступила, треба мало и велико, старо и младо пристојно заодети, али се ту питање рађа, еда ли си државни порез платио. и кад си то учинио, ипак незнаш у порезној књизи него другога питањем који читати и писати зна, еда ли је убележено.

По дужности и то си учинио, што сваки учинити мора, јер бо је то главна и највећа дужност; после тога остало ти је ране и осталог иметка за продају одређеног, како да продаш, мислиш у себи и у срцу зебеш, кад непознајеш нове мере, која је сада место хвата, рифа и фунте уведена и која се именом крсти

французка мере, коју ти баш ни мало непознајеш. Да је колико толико пре упознаш, нужно је да преко зиме вечерњу школу прилежно похађаш.

Сад брате Србине! шта имадеш чинити, да се са поменутом мером упознаш и да те човек са два ока који и ти имадеш при продавању твоје робе превари; ништа друго, него по свршеном домаћем послу да идеш у вечерњу школу у којој ће сваки брат учитељ драговољне предавања не само о новим мерама него и о домаћој и пољској привреди држати, само ако се ти будеш на то склонио. Трошка при похађању вечерње школе никаквова имати нећеш да би те од срца заболети морало, до једино то што би неки новчић само за светило дао. Није ти потребно целе зиме исту похађати, учитељ ће се задовољити и биће са свим утешен ако 3 месеца преко зиме предавање прилежно похађао будеш.

Добро знај брате Србине да је Чивут до сада већ од чести нову меру упознао, а ти још о њој ни појма немаш. Приони дакле својски, настој у том неуморно да вечерњу школу похађаш, јер ако то племенито дело напустио будеш, онда сам себи и своје незнању препиши; онда нећеш имати право другога кривити ако те ко год преварио буде, јер си ону прилику пропустио, за којом ћеш целог века жалити.

Сад још једном велим брате Србине прени се, не дај се да те други вара, него определи време за вечерњу школу.

Дај боже! да овај мој искрени глас буде у народу саслушан, ако не буде одзива правога нашао, онда никога кривити неможемо што смо варани доли сами себе.

Дакле у име божије од Дмитрова пак до Сретенија похађајмо вечерњу школу. Ова искрена реч нарочито важи за нашу браћу пољоделце.

Овом се приликом умољавају родитељи и старатељи наше школске младежи, да их у недељне и празничне дане на науку у школу шаљу, и то ону децу која су у недељну школу уписана; јер нам је још од веће ползе недељна школа него свакидашња, с тога што је дете у таквим годинама, да лакше науку схватити може, него оно мало од 6—12 година.

Чините дакле браћо ви своје, а учитељи ће по светој дужности своје.

Нови Сланџамен, 1. октобра 1875.

Мојсије Бизумић
народни учитељ.

О В О Ћ А Р С Т В У

по предавању Ђорђа Натошевића и Борјановића.

Данас су за све радене људе, за цео раденички свет, а особито за сиротињу тешка времена наступила; издавања и потребе су тако силне, да се са ових приходи подмити не могу. Кад би запатали: шта је томе узрок? знамо да би нам свако одговорио већи државни и општински порез нова мода и раскош.“ И ми ово тврдимо, али ћемо томе још додати и ово двоје: нерадиност и хрђава подела рада.

Што се неких места тиче: као н. пр Србобрана, то не можемо толико рећи да је народ не радин, јер се то види већ по томе што тамошњи земљеделци боље стоје него икоји у српству. Али ћемо у толико пре пребацити, што се економија као свугде у нас, тако и тамо врло једнострано води. Ако нема зрна на тавану, ако у том преваре године, као ове последње, ето дуга и пронасти, а чим ратар посрне ми на нос паднемо.

Код западних народа се економија другачије схваћа. Ту се ни стопе земље не остави а да се не употреби; ту ни једна радена снага не једе лебац бадава; ту нема никад времена за благовање и одмарање као код нас готово по пола године; ту се уз главну пољску радњу предузима још и сваки други економски посао, који само ијоле прихода донети може. Где се уз засевање земље са зрном негује још свиларство, кованлук, повртарство, воћарство, виноделство, подиже марва чисто благородне пасме, где се репа у велико засађује са усевом заједно те се и марва рани и шећер цеди из ње, где се силна живина негује ради продавања меса, јаја и скупог перја, где се рибе расплођују вештином по сваком поточићу и држе у рибњацима, — где се подрађују и друге корисне животиње ради коже, ерзна животиње (као што су питоми зечеви, корњаче и т. д.), — где велим све те радњетако једна уз другу иду, ту је и другачији материјални напредак него у нас сиромашних Србаља.

Да ли се могу све ове споменуте радње и код нас са економијом пољском тесно склопати и у том обиму радити, као тамо није нам сад задатак, да овде о томе говоримо. — али не можемо а да једну од тих радња коју смо изабрали за предмет о коме овде пишемо не споменемо и не препоручимо, која је иначе тешко склопљена не само са пољоделством него и са положајем и животом свакога човека. Ту мислимо подизање дрвећа и воћака.

Пре свега ћемо рећи коју о важности воћа.

Ни једна врста ране човечије, ни какав ругоса д човечији није тако важан као воћка. Шта вреди воћка види се отуд што свето писмо описује рај као башту засађену најлепшим воћем. И сам Ђаво зна боље него ми шта воћка вреди. Он је на јабуку преварио Еву а не на шунгу. Па и данас и сами ми ма да незнамо зашто, дајемо јабуку ономе кога највећма волемо, тим

показујемо да нам јабука вреди више него ишта, да нам вреди толико као срце наше, јер тиме казује момак девојци или девојка момку, да му даје срце, па на јабуку кад се женимо задобивамо жену као Ђаво Еву. Ако ти неће јабуке неће ни тебе. Како је воћка један од највећих дарова божијих, ма да није о њој све познато било, опет је људма још од памтивека омиљела. Највећи цареви и царице пазили су је још од пре три хиљаде и 500 година. Чувена башта краљице Семирамиде најбољи је доказ томе. Па Кир па Александар велики пазили су воћку. Славни грчки песник Омир не може да се нахвали воћа. Римљани сви имаше вртове богате воћем, па чак и по дивљим пределима расађиваше га. Римски цар Проб засади лозу у Срему, но по највише расад воћака прихвати франачки цар Карло велики, у нас свети Сава и краљеви лозе Неманића, у Мађара велики Лудвиг, у Аустрији цар Максимилијан, Марија Терезија а у Француза Лудвиг XV. Све дакле најбољи људи, који седеше кадгод на престолима, а честит поштује само оно што је ваљано, знатан човек оно, што је знаменито.

По овоме долазимо прво да речемо, да је воћка најздравија и најприроднија рана човечија, мила женици и мушкочи, деци и старцима и да нигди није добар знак кад га ко неволе. Воће је врло лака рана, уједно и напој, лако се разлијаје ако је покварено, а ко ће знати каква чуда има у оним сосовима што незнаш ни на шта миришу ни на шта ударају. Воће је најбржи и најјефтинији ручак. За њега ти не треба ни ватра ни лонац, оно је готово чим је узрело. Воће је наслада цару и сиромасу и ако не можемо имати таке дворе као у цара, таквих интова као у њега, можемо јести воћа као и он а бог ме, кад и кад и боље. У томе сиромас ако је вредан може цару раван и бољи бити.

Сад да пођемо даље.

Човеку је то већ у крви да своју околину улепшава за то да му постане милија. Најприроднији и најдражији украс наше земље, предела, села, вароши, вртова, улица, поља и домова јесу и остају дрвеће и воћке. — По насађеном дрвећу и воћу оценићеш и вредност, укус развијену свест, васпитање, радиност и интелигентност народа у једном пределу или месту. Ето како и колико утиче племенита воћка и на земаљску лепоту предела једног и ваљаност становништва.

Чувени немачки писац поучних приповедака за народ, Чоке, каже: де најеш воћа ту се стани и најеш честите људе.

Наука пак учи, а свако и без тога јасно види да су они предели и места, пак и саме поједине улице и домови сила здравији и питомији, где је пуно засађеног воћа, него где је пустош и земља поплављена отровним баруштинама. (Наставиће се.)

ДОПИСИ „ГЛАСУ НАРОДА.“

Ћ. Нови Сланнамен. (Случајно зашашњено.) 20. августа. У овдашњој српско-народној школи, обдржан је главни школски испит дана 10. августа т. г. по подне у присуству општинског и школског већа и осталих најотменијих лица. У овој школи ради неуморни раденик господин Мојсије Бизумић већ 7 година који врло добро и темељно познаје своју свету учитељску задаћу, тај раденик је познат у свом милом српству да у себи довољно свестраног знања имаде. Он је у својумилуњему поверену младеж у потпуном знању унапредио, трудећи се нарочито у природословљу, природопису, земљовиду, писању и цртању добром и разумљивом читању, даље у метричкој мери историји српског народа, декламовању народних песама, црквеном појању и народном певању. Покрај свега школског рада, украсио је свој воћарски врт, па у том настоји да му је у школском здању највећи ред, тако, да цело његово трудољубље свима нами за образац служити може.

Испит је са својом школском младежи на највеће задовољство присутствујући лица показао. Шта више, да се и његовој супрузи госпођи Љубици у име њеног неуморног рада око женске школске младежи у ручним пословима највећа задовољност и признање одати мора. Присуствујуће је саручним пословима и са материнским понашањем изненадила, у толико више, што је ова прва година њеног правог и јавног рада, почем је од 1 априла т. г. започела.

По свршеном испиту изјави г. председник испита са осталим присутствујућим топлу благодарност како г. учитељу исто и његовој врлој и трудољубивој супрузи госпођи Љубици на неуморном делању. За тим узме реч наш врли г. бележник Давид Мидоловић, саветујући школ. младеж, да се труди како би у моралном и знањственом напретку осветлала не само г. учитељу него и свом роду српском образ, да се и родитељи потпуно с њима поносити могу. По кратком говору подели јим красне и полезне књиге, рекавши сваком ученику и ученици: Ти си заслужио или заслужио овај мили дар, јер си се ове године добро показао-ла. А осталу дечицу пажљивим учинио је да се и они у напредак марљивије труде и тако са „збогом“ мили гости отиду. Слава учитељу и учитељици, Живели!

Београд 28. септембра. Када сам се кренуо из Карловца у Београд, ту нађем једног јеромонаха из манастира Раванице (у Фрушкој Гори који обитава) и који је позват од духовне власти из Београда да као бегунац говрати се у мањ. Боговачу, и

као бивши намјесник у истоме мон. да подпише рачуне и тада ће по жељи одпуст добити од духовне власти да може у Срему остати; упустим се у разговор с њим пространо, и он ми у кафани (код Венеције у Београду) почне приповједати, којим начином је као бегунац могао добити танаост. Раваницу (Врдник).

Ја сам, вели он, овако радије: кад сам дошао у Карловце, одма сам се пријавио код г. Ј..... и дао му 30 фор. испод руке, тако опет г. Е..... 15 фор. и они су ми израдили код Његове Светости да добијем Раваницу, а иначе не бих могао бити примљен никојим начином. Тако приповедајући он своје околне препоруке, почне саветовати једног јеромонаха по имену Мелентију, који иде из крагујевачке нахије са сертификатом у Фрушку Гору, да тамо том приликом и обстане, и ако жели добити добар манастир у Фрушкој Гори, тако треба да учини као што је он учинио, иначе ће бити одбијен. Ја онда гледајући таково што, морао сам се чудити, како је то могуће да се тако чини у главноме месту Патријаршије? и онда из тога морам извести, да је требало и мени то учинити, па не би одрађен био у Ремету. — Али ја уздајући се у своја добра права и сведочанства, која имадем, држао сам да није потребно мито давати, али ево чуда, — немогоше важити ни добре сведоче кад је кеса празна, да добијем место у својој драгој постојбини већ овако морам предузети даљно путовање. —

И тако ово с једне стране могу по казивању поменутог јеромонаха Теофила веровати да је истинито, а с друге пак стране то не могу казати јер мене је г. Ј..... световао да писмено молбеницу поднесем Његовој Светости и да ћу добити манастир и кад би то тако било; он би мене одбио а не би ме као брага драговољно примио, и савете давао. И по томе не могу бити млађи криви, гди глава заповеда. Њего је требало из другог места уверене имати за моје владање, — а то друкчије бити није могло, него да ме је Његова Светлост определити хтела у бољи манастир, и онда би се уверити могла, а не примити; па одма без узрока пустити, а игумана Евлогија ни на одговор не позвати. — Ово никако упутно било није него кад ми није могуће ухљебије дати се, није ме требало ни примати, јер овако се само деца варају а свестни и паметни људи то не чине. — У Путовању 23. септембра 1875.

Михаил Ранковић,
јеромонах.

ПОДЛИСТАК.

МОЛИТВА ЈЕДНОГ СУЖНОГ СРБИНА НА НОВО ЛЕТО 1869. ГОД.

Боже мили е да чудна гласа
Што се оно чују са висина
Са висина горња Варадина
Ја ли гуја пишти у процену
Ја ли сужањ цвили у тавници,
Што м' јакрепи лице нагрђују
А гује му испијају крвцу,
А кости му љута дробн зима,
Ил' је писка змаја огњевита
Што м' душмани сагорјеше крила
Ил' је лелек свилен калуђера¹⁾

¹⁾ Овде се не подразумевају они прости српски калуђери који су по примеру св. Петра црногорског, Хаџи Ђера, Хаџи Рувима и Хаџи Станојла и осталих мртвих и живих за свој народ борили се и сиротовали, а и сада се боре за народ

За земаљским намастирским благом,
Што им народ хоће да одузме,
Да с' тим диже школе у Србинству
Те с науком народ да просвети,
А с' просветом слободу утврди,
Јер слободом бог се слави само,
А просветом слобода се стиче
Ил' је вриска српскијех матера,
Што проклињу мушкога порода,
Што с' проклети утробом зачеше
И посташе туђе уходице
Уходице српства издајце

и раде — него они некретници који у шареним хаљинама са великим платама и приходима у богатим дворовима ништа не радећи и народ заглупљујући дембелишу.

Тежег греха што на земљи није.
 Није оно гуја у процену,
 Нит' је писка змаја огњевита,
 Нит' је лелек дембел калуђера,
 Нит' је вриска српскијех матера,
 Што већ мора мушки пород клети,
 Већ је оно сужањ у тавници.

— — — — —
 — — — — —

У сужањство што је запануо
 У жље руке крвнијех Маџара
 И Њемаца њиних господара,
 Не народа већ њиних власника,
 Не с кривице ни са воље своје,
 Нит' са тешке кавге убојите,
 Већ са коби и зависти клете,
 И са друштва са Срб-Соколова
 Са поштења што су образ Србу,
 И са дјелом што му примјер дају,
 Он непишти јунак у тавници
 Већ он гуди гусле јаворове
 А уз гусле богу ти се моли
 Молећи се ев овако' збори:
 „Ој природо дивна непостижна
 „Радениче свети, сиљни, невидљиви,

„Који владаш небом и земљама,
 „Који владаш људством и светов'ма,
 „Богом тебе поштуједу људи,
 „Богом боже и богородице,
 „Авај Боже и Богородице!
 „Авај ти је живу трунут тешко,
 „Самујући живу сахрањену,
 „У каменој зиђеној гробници
 „У гробници у клетој тавници
 „У тавници клета Варадина,
 „Крај Дунава каменог града,
 „На крајини китњастог Срема,
 „А у сусјед бјела Нова Сада,
 „Да б' рад чега неби ни жалио,
 „Већ на правди Бога истиног,
 „Рад образа српског и поштења,
 „И рад чланства српске омладине,
 „И са дружбе са Срб-Соколови,
 „И рад братске и слободне речи,
 „И са коби и зависти клете
 „Коловођа рада нечистог
 „Ренегате наше Аста-бега,
 „И уходе Ђорђ'-бег Страћимира,
 „И дервиша аге Самујила.“

(Наставиће се.)

С Е О С К И Н А Т А Р О Ш

(Наставак.)

— „Не него ми се допада она њена мирна збиља оно поуздано владање као да у рукама има све што једном женскињу у њеном добу треба. Водем је и због тога, што је солгабировљева рањеница ајферовала због ње, и једнако ме запиткивала, какав је она управо род вама.“

Попа је међу тим лепо и заспао, попадија је морала у авлију, да надгледа живину, и натарош се препоручи: пруживши руку попиној лепој ћери, коју ова нехтеде одмах примити.

— А ви се баш срдите?

— Не срдим се, поправи се попина ћерка и пружи руку натарошу.

— Збогом!

— Збогом! Поздравите солгабировљеву — госпођицу рањеницу кад одете, и тим ипак рече попина ћерка срдим се.

ПРЕПИС ОПШТИНСКЕ ЗЕМЉЕ НА ЦРКВЕНО-ШКОЛСКУ ОПШТИНУ.

Два и по месеца после „нобл бала“ рибе чорбе кнежеве и „вечере попине“ већ је од жупаније дошло допуштење да се препишу на црквено-школску општину по закључку политичне општине до 300 лапаца земље. Нико протестирао није. Немцима је општина дала за школу њихов део у готовом новцу, а

исто и Шокцима, но једних је и други врло мало, те им и део не би већи.

Сада је ваљало да црквена општина прими поклон, па да се уговор сачини и спроведе. Али неки се ђаво излегао на буши на чвору, одвраћа народ, подбадајући га тиме: де ће наша марва пасти.

Невиде јадни, да док су они марва да нетреба и не вреди им за другу да се брину.

Већ се многи црквени општинар изјавио против примања поклона. Шта ће они нама наше да поклањају? Наше је тамо, а наше овамо, наше у црквеној а наше у политичној општини.

Председник црквене општине беше ваљан као кнез и исто је тако мислио. као да је један човек кнез и председник. Председник дакле учини кнезу по вољи, захвали на председништву и предложи за председника натароша, који је покренуо мисао о поклањању земље школи и цркви па нека је и изврши. Председник је мислио на ауторитет натарошев. Њега вољу, али и зазиру. Власт је, а друго учен је па се неће усудити свака шуша зуба помаљати.

Натарош је увидио да су председникови разлози основани и пристао је на то да ће бити председник ако га скупштина изабере. Скупштина то једногласно учини. Нови председник често је сазивао одбор и ту је износио на решење ствари, које су одбору по вољи биле, а сваком је приликом покушавао да их обаве-

сти о користи кад се на цркву и школу земља припише и успео је толико да је сигурно било да неће већина против примања гласати и не само то него их је задобио још толико да су они сами најбољом вољом доказивали на пољу како је то добро да се земља препише.

Дође дан и заказане скупштинске седнице. Сви општинари дођоше. Парох предложи форме ради, да се умоли политична општина да препише на цркву и школу толико и толико ланаца земље, и разложи зашто је то нужно и како би то добро било. Из скамија му неки сваки час упадаху у реч, но председник забрањиваше прекидање говорника и попрети са законом о владању на скупштинама. За парохом пријави се кнез, који је члан скупштине. Један противник хтеде пре њега, али председник примети да се овај пре пријавио. На кнежев говор већ не беше толико нападаја, кнез је, на ће имати сутра с њиме посла, па неће да му се замери, попи је пак само онај покоран, који има сина на женидбу или за солдачину, или кћер на удадбу особито кад ова незна молитве, што није кадра ни која знати, јер би морала толико колико и пона знати.

Опозиционар устаде за кнезом и примети да је његов ред, председник потврди да јесте, али сада он узе реч, да објасни ствар, и ту је говорио лено, намештено, удешено да си само могао рећи: тако је, тако је, и како је већ у велико подне превалило; а наши људи чим из цркве изађу ручају, додија им поред све лепоте дугачак говор председников, што је овај и хтео, те викаше: пристајемо, хоћемо, нек буде тако! —

Председник запита има ли кога против, скупштинари, гладни, повикаше у глас „нема“, а председник рече: ја чујем да сви пристају и изјављујем да је једногласно закључено, да се поклон политичне општине прими.

Да дете узме медицину, у којој му живот лежи, мораш је у шећер замотати, мораш га преварити. Хрђавим начином мора се често добро чинити.

ПРЕГЛЕДАЊЕ РАЧУНА ОПШТИНСКИХ.

Месеца марта заиште жупанија, да јој се поднесу према § 129. општинског закона рачуни на преглед.

Бележник јави кнезу, да тога ради сазове пролећну главну скупштину општинског већа, која има по §. 128 оп. зак. најпре прегледати рачуне општин-

ске. Рачуни ти имају се 15 дана пред скупштину на отвореном месту држати и свако који је шта плаћао има право прегледати их, те ако што нађе да није у реду има право главној скупштини писмено се потужити и ова мора то писмено прочитати и претрести. Уз рачуне општинске шаљу се жупанији и примедбе оних који какве замерке налажаху у њима, а ако не би скупштина све рачуне за ваљане признала него мањина што приметила онда се и то има жупанији поднети.

Пошто је дакле бележник рачуне прошле године уредио и на јаван углед у прописано време изнео и кнез главну скупштину заказао, и нико против рачуна никакве примедбе учинио није, јер нико у њих ни загледи хтео није, ма да је јавно на „заповести“ речено, да то треба сваки да чини, који се у рачунима разуме, приступи се о самој главној скупштини прегледању рачуна.

Рачуни ти беху од бивше комнаније. Тачно се тада рачуни водеше. Све што је добивено забележено је и што је издато забележено је у каса-журнал и свака је пошта своје писмено имала.

Скупштина изјави у записник, да су рачуни у реду.

Бележник то уведе, али се усуди додати, да се рачуни тако не прегледају као што их је општина прегледала, којој је доста да види јесу ли ту сви уговори све квите и премапризнанице. Ту је слово иже, рече на тарош, али то треба видети је ли сира сниже, треба ићи од става до става, од нумере прве до последње па видети, оно што је дошло, није ли мало дошло и оно што се издало, није ли се много издало. Цифре се слажу, цифре су ту, новцу што су метути у касу и извађени из касе, за те се зна, него они што нису ни метати унутра ни на поље вађени они де су?. Ако је земља продавана треба видети пошто је продата, па ако је ланац општински продат за 3 фор. а други људи своје за 8 фор, продају, онда може контракт златни слови писан бити општина је преварена, оштећена, њеним се иметком хрђаво управљало, а за то се рачуни и прегледају, да се види како се управља. Исто што је бик лошији, кога општина купује скупи од оног бољег, кога други човек купује, што већи бунар кад га други ко за себизиди јефтинији буде него општински, који је у пола мањи.

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— Лазар Сочица војвода Богдан и Вуле Хаџић са 1100 усташа ударили 27. септ. на Дрвинш спалили 1000 кућа турских, посекали 20 глава и побили око 150 турака. У Грузији запленили 800 брва 500 говеда 150 коња турски. Усташа мртви и рањених 13. — 23. бој у Зупци. Турака мртвих 14 усташа 2 рањена. 24. септ. испала турска војска из Требиња у Зубце ударила на усташе са свим потучена побегла у град. Устанак силно напредује све је одушевљено.

24. септ. сву ноћ буктило небо у пламену над Пастиревом Истог ваздан крвави бој у Маини и Стригори. Резултат непознат, два турска села изгореше. 24. септ. силан свет досели у Аустрију. У Аустрији и Црној Гори оплакују тужан живот преко сто хиљада бегунаца. Ужасно позорје, вечито проклетство оним у Србији који оклевају. Помоћ у невољи страдајућој браћи!

— Из Рисна стиже 25. септ. глас: Рисан точка мучења. Сиротиња гомилом наврвила. Рањеници помоћ вапију. Одбор у

оскудици. Огласите најбржу помоћ родољубима. — Са Цетина 27 септ. Ђуро Радан са 200 усташа ударио код Дабре на турски тајин који пратише 2 буљука низама, узеше нешто тајина 40 острагуша, посјекше 26 глава, сувише погубе Турака преко 60 сви би изгинули да не дође Турцима војске од Ватнице у помоћ. Усташа 10 мртвих и рањених.

— 29 септ. испод Свињара код Ерцегова Стола Турци потучени, изгубише 70 мртвих, побјегоше у Кобас. Губитак усташа невнатан.

— 29 септ. Ђура Грубора трговца у Бихачу што је кожу у Карловац продавати ишао ставио бихачки папа у затвор у тешком гвожђу.

Дне 27. септ. беше сукоб према селу Бајни на сувој међи између 300 усташа и 400 Турака. Усташи у броју од 120 напали на Турке; битка трајаше од 10 до 2 сата по подне, кад усташима у помоћ дође чета Ранковача од 180 те с првом Турке сасма потукоше; мртвих Турака после боја набројено 41 колико их је за битке уклоњено није познато. Од усташа 1 мртав, 1 тешко рањен, 4 лако рањена.

— Турци су опет прешли преко Дрине према ужичком округу и упалили једну кордонску кућу.

— Хрватски сабор сазваће се за 7. октобар ради продужења свог већања.

— „Тајмсов“ дописник у Дубровнику јавља своје листу, да је 24 септембра подуже разговарао се са Љубибратићем, који је изјавио, да Херцеговци не би никако примили самоуправу од Турке, али ако би велевласти предложили поправке из корена они су приправни прихватити их, ако се повери Црној Гори да она то изврши. Усташи нису ни најмање малаксали, они ће сву зиму издржати на оружју; небуде ли им могуће држати се на окупу, раздели ће се у мање чете, и уништити све што се има уништити. Љубибратић одључио је од Херцеговине пре начинити пустару него се покорити Турцима.

— „Ослобођење“ има из Ужице 22. септ. следећи телеграм: „Данас продреше чете херцеговачке три сата до наше границе. Пободе сјајне. Турци беже изпред јунака који се боре за слободу. Плевље и остале варошице букте у пламену. Херцеговци наоружани острагушама под вођама Љубаном Перовићом и Лазаром Кулићем продреше до Лима. Чекају војводу Жарка, да сложнo ударе. Фоча и остала села изгореше. Турци на граници чине спрему биће окршаја. — Шта чека „слобода споља и изнутра?“ А то ће рећи Србија жалосна.

— У прошлу суботу у Београду ново министарство састављено је овако: за предсеника и министра унутарњих послова именован је Љубомир Каљевић, бивши председник народне скупштине, за министра војног досадашњи министар војни, кнежев побочник и топнички пуковник Тихомиљ Николић; за министра просвете и црквених послова Стојан Бошковић, професор и ректор велике школе; за министра спољних послова Ђорђе Павловић начелник истога министарства; за министра грађевине надзорник инжењирски чета, инжењирски подпуковник Стеван Здравковић; за министра правде Стојан Марковић, кнежев посланик на народној скупштини, а најпосле за министра финансије Милован Јанковић, помоћ. управе народни фондова.

— Кнез Милан венчаће се у недељу 4. окт. Румунски кнез послаће на венчање депутацију. Кнезукумује руски цар, а аустројски послао је свога заступника Хуњадија. На двору кнежевом виђају се скоро само Мађари и Романи, родбина пређашње и садашње кнегиње. Топови пуцају — уз сватовац. — У народној скупштини поднесена су два предлога да се устав промени.

— У Љубушком кадилуку 30 пр. м. плануо устанак. Вођа Ђока Филиповић ударио на Винуцу, поробио турске кулезапало Ђумрукану и диго 300 усташа на оружје 1. о. м. потукоше Турке и запљенише 28 коња и товаре соли. — 3. о. м. оде Сочица са више од 2000 друга из горње Херцеговине пошто су тамо Турке савладали и у градове сабили у помоћ оним у дољној Херцеговини.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.¹

Овдашњој честитој политичној опћини, која је при овогодишњем главном школском испиту доброучећу се школску младеж са полезним књигама наградила од моје стране у име младежи јавно и топло благодарим. Живела! Дао бог да се и многе друге честите опћине у оваки красан пример угледају.

У Новом Сланкамену, 15. августа 1875.

Мојсије Бизумић,
народни учитељ.

¹ Случајно закашњено.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРБИН И СРПКИЊА

КАЛЕНДАР ЗА НАРОД.

ЗА ПРЕСТУПНУ ГОДИНУ

1876.

ИЗЛАЗИ ИЗ ШТАМПЕ ЗА КОЈИ ДАН.

Који желе оба календара имати, било на чврт рачун, било у комисију, нека се што пре обратe на потписаног.

Цена је: „Србину“ 25 новч. или 3 гроша, а „Српкиња“ 20 новч. или 2 гроша. Ко поручи 100 ком. за готов новац добија 30%. Без наручбине не шиље се више никоме.

У Земуну, у септембру 1875.

Србин-Милош Грабовачки.

Изишла је из штампе десета свеска

СРБАДИЈА

са овим садржајем:

Текст. „Pique Dame.“ Новела Александра Пушкина. — „Успомени Јована Грчића-Миленка.“ Песме Ђене Павловића. — „Пунин и Бабурић.“ Новела Ивана Тургењева. (Продужење.) — „0 постанку човечијег рода.“ Хекел. Превео Станиша. (Свршетак.) — „Књижевне приповетке.“ Скупио Вук Врчевић. (Продужење.) — „Књижеван преглед.“ Критика на дело Дучићево: „Црна Гора“ од Синише. Критика на Грујићеву, Чолак-Антићеву и Путникову „Војену организацију“ од Синише. (Продужење.) — „Лука Вукаловић.“ — „Стојан Бошковић.“ — „Наше слике.“

Сликe. „Мића Љубибратић“ вођа херцеговачки. — „Поп Богдан Зимонић“ вођа херцеговачки. — „Херцег Нови“ (Castelnuovo) у Боки Которској. — „Манастир Дужи у Херцеговини.“ — „Стојан Бошковић.“ — „Херцеговци у заседи.“ — Турски зулум у Херцеговини 19. јула о. г.

Цена је листу на годину 6 фор. а на четврт године 1 фор. 50 новч. Предплата се шиље на ову адресу: Administration der „Srbadija“, Wien, III. Ungargasse N. 2.

Једанаеста свеска, која ће донети неколико слика из Херцеговине, изаће 26. октобра. Све свеске, које су досад изашле могу се још добити.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРНОУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ.“ — УРЕДНИК Панта Поповић.

Српска народна задружна штампарија у Новом Саду 1875.